

## **INFORMACIJA O POTREBI IZGRADNJE STOČNIH GROBALJA U CRNOJ GORI KAO ALTERNATIVNOG RJEŠENJA DO IZGRADNJE POSTROJENJA ZA NEŠKODLJIVO UKLANJANJE NUSPROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA**

Kako bi Crna Gora ispunila mjerila za zatvaranje pregovora u okviru Poglavlja 12. Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi, dužna je, pored ostalih obaveza u ovom izuzetno zahtjevnom i kompleksnom Poglavlju, da obezbijedi uspostavljanje sistema upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi.

Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi, s akcionim planom, Vlada Crne Gore je usvojila na sjednici od 21. juna 2018. godine i zaključkom broj 07-3317 od 28. juna 2018. godine. Tim planom je definisan način upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla, kako u dijelu prikupljanja, tako i prerade nusproizvoda.

U skladu s ovim Planom, u periodu od februara 2020. godine do jula 2021. godine, uz podršku MIDAS 2 projekta (*Komponenta 2 - Podrška za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Drugi Projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede u Crnoj Gori*), realizovana je tehnička pomoć za izradu Biznis plana za uspostavljanje održivog sistema upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla (ABP) u Crnoj Gori.

Biznis planom se potvrdilo da je potrebna izgradnja postrojenja (objekta) za preradu kapaciteta 8.000-10.000 tona nusproizvoda životinjskog porijekla godišnje, kako bi se uspostavilo sakupljanje i zbrinjavanje tj. prerada nusproizvoda životinjskog porijekla u skladu sa EU zahtjevima, što je od naročitog značaja za kontrolu zaraznih bolesti životinja, zaštitu zdravlja ljudi i zaštitu životne sredine.

Vlada Crne Gore je na sjednici 1.decembra 2021. godine razmotrila, a zaključkom broj 04-6327/7 od 9. decembra 2021.godine, tačka 1, usvojila Informaciju o izgradnji postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla na lokaciji Čelinska Kosa, KO Majstorovina, opština Bijelo Polje do kraja 2024.godine.

U januaru 2022. godine, mještani MZ Ravna Rijeka uputili su Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma zahtjev za preispitivanje lokacije za izgradnju Regionalnog centra za čvrsti komunalni otpad, pored kojeg bi se gradilo postrojenje za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla. Istu peticiju mještani su uputili i predsjedniku opštine Bijelo Polje.

Uzimajući u obzir neizvjesnost izgradnje Regionalnog centra za čvrsti komunalni otpad na lokaciji Čelinska kosa i samim tim izgradnja infrastrukture do same lokacije, te ograničeni vremenski rok

za realizaciju MIDAS 2 projekta, izgradnja postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla je postala značajno ugrožena.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je dana 21. februara 2023 godine, uputilo dopis (broj 04-312/23-1545) na adrese devet opština/lokalnih samouprava (Podgorica, Nikšić, Danilovgrad, Tuzi, Kolašin, Mojkovac, Berane, Pljevlja, Bijelo Polje) sa molbom razmatranja mogućnosti za ustupanje lokacije za izgradnju postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi. Opština Nikšić je pozitivno odgovorila na dopis Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (broj dopisa: 02-031- 634/1).

29. marta 2024. godine, opština Nikšić je na sjednici usvojila zahtjev Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, da izvrši prenos prava upravljanja nad parcelom u Industrijskoj zoni Gračanica (Lokacija L6) na državu Crnu Goru, i na ovaj način su se stvorili pravni preduslovi za zvaničnu promjenu lokacije za izgradnju postrojenja za preradu nusproizvoda životinjskog porijekla, i samim tim nastavak neophodnih aktivnosti na izradi studije uticaja na životnu sredinu i društvo i pripremu dokumentacije za projektovanje postrojenja.

Opštini Nikšić je dana 6. decembra 2024. godine upućen dopis broj 09-364-744/1 u kojem Savjeti MZ Ozrinići, Bršno, Laz, Gvozdenice obavještavaju opštinu da je na sastanku dana 5. decembra 2024. godine donešena odluka da se protive izgradnji postrojenja za neškodljivo uklanjanje nusproizvoda životinjskog porijekla na njihovoj teritoriji, i da se razmotri pitanje premještanja ovog postrojenja na drugu lokaciju, jer ako se ne izađe u susret njihovom zahtjevu, preduzeće radikalne mjere.

U ovom trenutku, bez obzira na postojanje nacionalnih propisa u kojima je sadržana Regulatorna Komisija (EZ) broj 1069/2009 i Regulatorna Komisija (EU) br. 142/2011, nusproizvodi životinjskog porijekla ne odlažu se u potpunosti na propisan način.

Sakupljanje i uništavanje nusproizvoda vrše komunalne službe lokalnih samouprava - komunalna preduzeća. Ovaj otpad se trenutno odlaže na gradskim deponijama na za to određenom ali neizdvojenom, ograđenom i neoznačenom prostoru što u slučaju izbijanja naročito opasnih zaraznih bolesti životinja ili zoonoza većeg obima predstavlja veliki problem (bolest kvrgave kože, eventualno širenje afričke kuge svinja, Q groznica i sl.).

Lokalne samouprave nijesu namjenski odredile prostore - stočna groblja, kako je to definisano Zakonom o veterinarstvu (Službeni list CG", br. 30/2012, 48/2015, 57/2015, 52/2016, 43/2018 i 84/2024) kao prihvatljivo rješenje u odnosu na trenutnu situaciju i mogućnosti u Crnoj Gori.

Crna Gora je dužna dostaviti Evropskoj komisiji do 31. decembra 2025. godine Inovirani plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi.

Ovaj Plan treba da sadrži alternativno odnosno privremeno rješenje za postupanje sa nusproizvodima životinjskog porijekla do izgradnje postrojenja za neškodljivo uklanjanje istih.

U ovom trenutku alternativno rješenje za bezbjedno zbrinjavanje nusproizvoda životinjskog porijekla je izgradnja stočnog groblja ili jame grobnice.

Stočna groblja ili jame grobnice gradile bi jedinice lokalne samouprave na svojoj teritoriji ili bi više jedinica lokalne samouprave sporazumno obezbijedili izgradnju stočnog groblja u skladu sa svojim potrebama.

Stočna groblja ili jame grobnice moraju biti izgrađeni do 1. maja 2026. godine u skladu sa uslovima za stočna groblja i jame-grobnice za zakopavanje i spaljivanje nusproizvoda (Pravilnik o higijenskim, veterinarsko-zdravstvenim i drugim uslovima za nusproizvode i objekte za preradu ili uništavanje nusproizvoda životinjskog porijekla ("Sl.list CG", br. 45/2015 i 8/2020).

Nakon izgradnje isti će biti upisani u Registar objekata za nusproizvode životinjskog porijekla koji vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarni poslove.

Ukoliko Crna Gora ne pronađe alternativno rješenje za bezbjedno zbrinjavanje nusproizvoda životinjskog porijekla, dovodi se u pitanje i privremeno zatvaranje Poglavlja 12. Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi.